

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สามในประเทศไทย¹

จิตติมา อินแก้ว²

ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีประเด็นให้ถกเถียงกันมากมาย และหนึ่งในประเด็นที่สร้างวิวาทะอันคุเดือดได้ทุกครั้งก็คือ “ปัญหาผู้ลี้ภัย” โดยเฉพาะชาวโรฮิงญาที่หนีภัยการกวาดล้างมาจากประเทศเมียนมา เข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศไทย และรอเวลาที่จะถูกส่งไปประเทศที่สาม ซึ่งนอกจากจะจุดประเด็นให้ถกเถียงกันอย่างแพร่หลายแล้ว ยังเป็นที่มาของวาทะเด็ดของผู้นำประเทศของเรา ที่ให้ผู้สนับสนุนการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงญารับชาวโรฮิงญาไปพำนักพักอาศัยอยู่ที่บ้าน รวมทั้งหลายความเห็นที่มองว่าผู้ลี้ภัยเหล่านี้จะเข้ามาเป็นภาระให้กับประเทศไทย เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่ไม่ทำงานและรอคอยแต่ความช่วยเหลือ

อย่างไรก็ตาม ภาพจำแง่ลบดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยไม่มีที่มาที่ไป แต่เป็นเพราะประเทศไทยไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัยปี พ.ศ. 2494 และพิธีสารปี พ.ศ. 2510 ไม่มีกฎหมายที่ยอมรับการเข้ามาของผู้ลี้ภัย รวมทั้งไม่มีนโยบายในการบริหารจัดการผู้ลี้ภัยอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้ลี้ภัยในประเทศไทยมีสถานะเป็น “คนเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย” ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมายการตรวจคนเข้าเมือง นั่นคือการได้รับอนุญาตให้ผู้ลี้ภัยอาศัยอยู่แค่ชั่วคราว แต่ไม่ได้เป็นพลเมือง รวมทั้งสามารถถูกจับกุมกักกัน และส่งกลับไปยังประเทศต้นทางได้ ซึ่งสถานะดังกล่าวนี้ส่งผลให้ผู้ลี้ภัยไม่สามารถได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงไม่สามารถเข้าเรียนหรือประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ เนื่องจากไม่มีเอกสารรับรอง จึงเป็นที่มาของความเข้าใจผิดว่าผู้ลี้ภัยไม่ทำงาน ไม่สามารถหาเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัวได้ ทำให้ เกิดเป็นภาระสังคมไทย

ปัญหาการลี้ภัย เกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางการเมือง ด้านศาสนา ไปจนถึงด้านเชื้อชาติ และยังส่งผลสงครามกลางเมือง ทำให้เกิดการอพยพของ ‘ผู้ลี้ภัย’ ที่กลายเป็นประเด็นระดับโลก เพราะ โลกปัจจุบันกำลังเผชิญสงครามกลางเมืองในซีเรีย เยเมน ความรุนแรงที่เกิดจากความขัดแย้งทางเชื้อชาติและศาสนาในเมียนมา ปากีสถาน ไปจนถึงบางประเทศในทวีปแอฟริกา ประชาชนจากรัฐที่เผชิญกับสงครามจึงหลบหนีมายังรัฐที่ปลอดภัยกว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกลายเป็นความท้าทายของทุกประเทศทั้งในด้านกฎหมาย ด้านความมั่นคง และด้านสิทธิมนุษยชนว่าพวกเขาจะรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร เมื่อปัญหาใน โลกสมัยใหม่นั้น

¹บทความฉบับนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่องปัญหาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สามในประเทศไทย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ ตันศิริ และรองศาสตราจารย์สุธินี รัตนวราห.

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ระดับชาติหรือภายในรัฐอีกต่อไป และปัญหาที่ก่อให้เกิดการอพยพอยู่ตลอดมาคือปัญหาด้านการเมือง เมื่อโลกมีการพัฒนามากขึ้น มนุษย์ในสังคมก็มีการพัฒนามากขึ้นมีความคิดที่แตกต่าง ก่อให้เกิดเป็นความขัดแย้งที่รุนแรง ทำให้บุคคลกลุ่มน้อยที่มีความคิดต่างทางการเมืองได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ไม่เท่าเทียม จนนำไปสู่การต้องอพยพโยกย้ายจากถิ่นฐานภูมิลำเนาเนื่องจากความขัดแย้งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตได้

การอพยพของผู้ลี้ภัยทั่วโลกกระจายเป็นวงกว้างและเข้าใกล้ประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อผู้ลี้ภัยในประเทศไทยไม่ได้มีเพียงแต่ชาวโรฮิงญา แต่องค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยทั้ง ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ :NHCR, Amnesty International Thailand และ Asylum Access ต่างออกมาเปิดเผยตัวเลขว่าจำนวนผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ปริมณฑล และเขตเมืองต่างๆ ในปี 2016 มีจำนวนประมาณ 8,000 คน ที่ลี้ภัยมาจากประเทศซีเรีย ประเทศปากีสถาน ประเทศโซมาเลีย ประเทศอิรัก ประเทศเวียดนาม และประเทศปาเลสไตน์ ฯลฯ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้ลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพของผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายและนโยบายในการบริหารจัดการผู้ลี้ภัย ประกอบกับได้มีการใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 เป็นกรอบการดำเนินการในลักษณะของการปราบปรามมากกว่าการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ลี้ภัย ด้วยเหตุนี้ จึงมีผู้ลี้ภัยถูกจับกุมและถูกกักขังโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา รวมถึงการถูกผลักดันกลับไปเผชิญอันตรายในประเทศภูมิลำเนาอยู่บ่อยครั้ง การที่ประเทศไทยยังมิได้เป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพของผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 จึงทำให้ประเทศไทยยังไม่มีกฏนิยามคำว่า “ผู้ลี้ภัย” ในกฎหมายไทย รวมถึงยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับสถานะผู้ลี้ภัยในประเทศไทย ทำให้ผู้ลี้ภัยที่อยู่ในประเทศอยู่โดยไม่มีสถานะ และนำไปสู่การอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยผิดกฎหมาย

แต่ถึงแม้ในกฎหมายประเทศไทยจะยังไม่มีการบัญญัติหรือให้ความหมายของคำว่า “ผู้ลี้ภัย” แต่ได้อนุญาตให้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ : UNHCR เข้ามาดำเนินการให้สถานะผู้ลี้ภัยในประเทศไทยได้

ปัญหาผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สามในประเทศไทย ไม่ได้เกิดขึ้นมาโดยไม่มีที่มาที่ไป แต่เกิดขึ้นเพราะประเทศไทยมิได้เป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพผู้ลี้ภัยปี พ.ศ. 2494 และพิธีสารปี พ.ศ. 2510 และประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่ยอมรับการเข้ามาในราชอาณาจักรของผู้ลี้ภัย รวมทั้งไม่มีนโยบายในการบริหารจัดการผู้ลี้ภัยอย่างเป็นระบบแบบแผน หลายครั้งที่ประเทศไทยถูกนานาชาติประณามว่าเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน ไร้ความเมตตาปราณี กระทำการอันเป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน และยังส่งผลให้ผู้ลี้ภัยในประเทศไทยมีสถานะเป็น “คนเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย” ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมายการตรวจคนเข้าเมือง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั่นคือ การได้รับอนุญาตให้ผู้ลี้ภัยอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยแค่ชั่วคราว แต่ไม่ได้เป็นพลเมือง รวมทั้งสามารถถูกจับกุม กักกัน และส่งกลับไปยังประเทศต้นทางได้ ซึ่ง

สถานะดังกล่าวนี้ส่งผลให้ผู้ลี้ภัยไม่สามารถได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษา การรักษาพยาบาล หรือประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ เนื่องจากไม่มีเอกสารรับรอง และประเทศต้นทางหรือประเทศภูมิลาเนาที่ไม่สามารถให้การรับรอง จึงเป็นที่มาของความเข้าใจผิดว่าผู้ลี้ภัยไม่ทำงานและเป็นภาระสังคมผู้เขียนได้เล็งเห็นความสำคัญในกรณีดังกล่าวจึงได้รวบรวมประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สาม ในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กที่เกิดจากผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สามในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ จึงเห็นสมควร แก้ไขเพิ่มเติมให้มีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติม เกี่ยวกับการจดทะเบียนการเกิดและสิทธิของเด็กผู้ลี้ภัย กล่าวคือ จะต้องให้เด็กผู้ลี้ภัยทุกคนได้รับการจดทะเบียนการเกิด และภายหลังที่ได้รับสิทธิในการจดทะเบียนการเกิดแล้ว ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ได้แล้ว เด็กผู้ลี้ภัยที่ได้รับการจดทะเบียนการเกิด จะต้องสามารถเข้าถึงบริการทางด้านสังคม ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา และด้านสัญชาติ กล่าวคือ เด็กผู้ลี้ภัยที่เกิดในประเทศไทยจะมีได้สัญชาติไทยก็ตาม ก็ต้องได้รับความคุ้มครองไม่ต่างจากเด็กไทยที่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น สามารถเข้าถึงการฉีดวัคซีนหรือการดูแลสุขภาพสุขภาพที่ซับซ้อนได้ สามารถเข้ารับการศึกษเช่นเดียวกับเด็กไทยตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด นอกจากการจดทะเบียนการเกิดจะเป็นไปเพื่อให้เด็กผู้ลี้ภัยสามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้ ยังเป็นแนวทางของประเทศไทยในการดำเนินการตรวจสอบและเก็บข้อมูลของปริมาณผู้ลี้ภัยในประเทศไทย เพื่ออำนวยความสะดวกการบริการจัดการด้านบุคลากร

2. ปัญหาด้านหลักเกณฑ์ในการขอยุ่ต่อในราชอาณาจักรไทยของผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และคำสั่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง 138/2557

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ จึงเห็นสมควรแก้ไข โดยการที่รัฐบาลไทยควรพิจารณา กำหนดมาตรการ กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่ง เกี่ยวกับการอนุญาตให้ผู้ลี้ภัยมีสิทธิอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อรอการส่งตัวไปประเทศที่สาม แม้ที่ผ่านมาประเทศไทยจะสามารถพิจารณาเรื่องการอยู่ต่อในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราวของชาวต่างชาติได้ ภายใต้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 17 กล่าวคือ ให้อำนาจของรัฐมนตรีโดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรีเป็นกรณีพิเศษเฉพาะเรื่องที่จะให้คนต่างด้าวผู้ใดอยู่ในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่การพิจารณาที่จะเป็นการพิจารณาเฉพาะรายเป็นการยุ่งยากและล่าช้า ประเทศไทยต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐานในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด เพื่อคงไว้ซึ่งการเคารพหลักการไม่ผลักดัน และความมีผลของจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ควรบัญญัติกฎ ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ หรือกำหนดแนวทางความร่วมมือกับองค์กรสหประชาชาติ เพื่อให้ผู้ลี้ภัยสามารถอยู่ในราชอาณาจักรไทยได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

3. ปัญหาการทำงานในประเทศไทยของผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สาม ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้นี้ จึงเห็นสมควร แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการทำงานของผู้ลี้ภัยในฐานะที่เป็นผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ไม่มีสถานะบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมาย ย่อมไม่มีสิทธิทำงาน ไม่สามารถทำงานในระบบเศรษฐกิจปกติ ผู้ลี้ภัยจึงตกเป็นกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดที่จะถูกเจ้าหน้าที่จับกุม ถูกควบคุมตัว และเป็นไปได้ที่จะถูกเนรเทศ หรือส่งตัวกลับประเทศภูมิลำเนา ดังนั้นเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับประเทศไทยที่จะต้องดำเนินการทบทวนการปรับใช้กฎหมายและการให้อำนาจตามกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ หรือให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาการทำงาน ซึ่งต้องเป็นการดำเนินการด้านกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง เกี่ยวกับการกำหนดลักษณะการทำงาน สถานที่ทำงาน ของผู้ลี้ภัย เพื่อ ผู้ให้ผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพสามารถทำงานเพื่อดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และ ไม่ต้องตกเป็นภาระแก่ประเทศไทยในการต้องเลี้ยงดูผู้ลี้ภัยซึ่งมีจำนวนมากที่รอการส่งตัวไปประเทศที่สาม

4. ปัญหาเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สาม ในประเทศไทย อนุสัญญาว่าด้วยเรื่องสถานภาพของผู้ลี้ภัย ปี พ.ศ. 2494

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้นี้ จึงเห็นสมควรให้ ประเทศไทยต้องเล็งเห็นความสำคัญของสิทธิและสถานภาพของผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สาม ในประเทศไทย ให้มากขึ้น กล่าวคือ กรณีที่ประเทศไทยมิได้ลงนามในสนธิสัญญาเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 และประเทศไทยไม่มีกฎหมายและนโยบายในการบริหารจัดการผู้ลี้ภัยอย่างเป็นระบบ ทำให้ประเทศไทยต้องแบกรับภาระด้านการดูแลผู้ลี้ภัยในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น ผู้ลี้ภัยที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทย และอยู่เกินระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย ต้องถูกจับกุมและกักขังไว้ที่สถานกัก ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ผู้ลี้ภัยเหล่านี้ ประเทศไทยไม่สามารถส่งตัวกลับประเทศภูมิลำเนา เนื่องจากขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน ไม่สามารถส่งตัวผู้ลี้ภัยกลับไปเผชิญชะตากรรมที่อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ แต่ก็ไม่สามารถให้ออกมาอยู่นอกสถานที่กักได้ ดังนั้น จึงต้องกักขังผู้ลี้ภัยไว้ในห้องกัก ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จนกว่าจะมีการส่งตัวไปประเทศที่สาม ซึ่งบางรายใช้เวลาจนถึง 3-10 ปี กว่าจะมีการส่งตัวไปประเทศที่สาม ดังนั้น เห็นควรให้ประเทศไทยลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 เพื่อเป็นการให้สิทธิและสถานภาพแก่ผู้ลี้ภัยในประเทศไทย เพื่อให้การจัดการเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยเป็นระบบแบบแผน ไม่มีข้อโต้แย้งกับนานาชาติหรือประเทศ หรือเป็นที่กังขาว่าประเทศไทยได้ปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยในประเทศเป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนและจารีตประเพณีระหว่างประเทศได้ ทั้งการลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 ยังได้ บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิการอยู่ในราชอาณาจักร การทำงาน การศึกษา และการได้รับการรักษาพยาบาล ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องมีแนวทางที่ชัดเจน เพื่อขจัดปัญหาด้านการส่งตัว

ผู้ลี้ภัยกลับประเทศ แม้จะเล็งเห็นว่าปัญหาภายในประเทศได้ยุติลงแล้ว และคาดการณ์ว่าจะไม่เกิดอันตรายต่อผู้ลี้ภัยอีก และยังเป็นดูแลคุ้มครองเพื่อให้ผู้ลี้ภัยเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้ลี้ภัยควรจะได้รับ

และประเทศไทยต้องเพิ่มมาตรการในการดูแลผู้อพยพลี้ภัยอย่างเป็นมิตร ปฏิบัติเช่นเดียวกับเพื่อนมนุษย์ ต้องปฏิบัติกับผู้อพยพลี้ภัยอย่างไม่แบ่งแยก ต้องปฏิบัติกับผู้ลี้ภัยตามหลักกฎหมายสากล ประเทศไทยควรจะต้องมีการบัญญัติกฎหมายภายในประเทศเกี่ยวกับสิทธิและสถานภาพผู้ลี้ภัยเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 ให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สามในประเทศไทย

ดังนั้น จากปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมด จากสภาพข้อเท็จจริงและปัญหาข้างต้น จะพบว่าการที่ผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สาม ในประเทศไทยยังเป็นปัญหาต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้ศึกษาเห็นว่า หากมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุจากสภาพข้อเท็จจริงและปัญหาเกี่ยวกับอาศัยอยู่ในประเทศไทยของผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สามในประเทศไทยอย่างแท้จริง ก็จะสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ต่อไป จึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเรื่องการลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 ว่าจะมีผลดีต่อประเทศมากกว่า การปฏิเสธการลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 ซึ่งการลงนามเป็นภาคีแล้ว นอกจากจะเป็นการดำเนินการที่เป็นผลดีต่อประเทศไทย และยังลดภาระที่ประเทศต้องเลี้ยงดูผู้ลี้ภัยในห้วงกัก ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง แล้วยังเป็นการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประเทศไทยอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

กระทรวงการต่างประเทศ. แผนปฏิบัติการตามข้อเสนอแนะที่ไทยได้รับและคำมั่น โดยสมัครใจของไทย

ภายใต้กลไก UNIVERSAL PERIODIC REVIEW. กรุงเทพมหานคร: กรมองค์การระหว่างประเทศ, 2556.

กิริยา กุลกลการ. การบริหารจัดการแรงงานต่างชาตินในประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2557

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการคุ้มครองสิทธิของผู้อพยพหนีภัยสงครามและข้อเสนอในการปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2556.

เปรมใจ วังศิริไพศาล. รูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กต่างด้าว: กรณีศึกษาอำเภอ แม่สอด จังหวัดตาก. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.

พรพิมล ตรีโชติและคณะ. ทหารกับการเมืองในอุษาคเนย์: ศึกษาเปรียบเทียบในกรณี ของไทย พม่า อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550.

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. การพัฒนานโยบายการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ ภายใต้ประชาคมอาเซียนเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร. สถาบันระหว่าง ประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2559

สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย กัมพูชา และเวียดนาม. การคุ้มครองผู้ลี้ภัย : ข้อเสนอแนะภาคสนามสำหรับองค์กรเอกชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ, 2542.

_____. การคุ้มครองผู้ลี้ภัยคำถามและคำตอบ. กรุงเทพฯ: สำนักงานภูมิภาคประเทศไทย, 2556.

วิทยานิพนธ์

กฤษฎากร ว่องวุฒิกุล. “หลักเกณฑ์และผลทางกฎหมายของการไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีอันเป็นสาระสำคัญของสนธิสัญญาตามมาตรา 60 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา พ.ศ. 2512.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

เอกสารอื่น ๆ

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. กระทรวงแรงงาน [Online]. Available URL:

http://www.labour.go.th/th/index.php?option=com_glossary , 2018.

กระทรวงแรงงาน [Online]. Available URL: http://mol.go.th/anonymouse/Structural_units.

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร และคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์ นโยบายการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนชายแดนไทย พม่า กรณีผู้อพยพจากภัยสงคราม. คณะสังคมศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2555.

ดุสิต เมนะพันธุ์. การพัฒนากระบวนการจัดการปัญหาผู้แสวงหาที่พักพิง และผู้หนีภัยประเทศไทย. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 1 กระทรวงการต่างประเทศ, 2552.

รัฐสภายุโรป. คณะกรรมการด้านการต่างประเทศ. **Draft Report on Statelessness in South and South**

EastAsia, 2559 [Online]. Available URL: [http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=COMPARL&reference=PE-593.827&format=PDF&language=EN&secondRef=01)

[do?type=COMPARL&reference=PE-593.827&format=PDF&language=EN&secondRef=01](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=COMPARL&reference=PE-593.827&format=PDF&language=EN&secondRef=01).

สักรินทร์ นิยมศิลป์. “สถานการณ์และท่าทีของรัฐแรกรับ ต่อปัญหาผู้ลี้ภัยแบบยืดเยื้อในภูมิภาค เอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้: ความยืดหยุ่นคือหนทางออก” เอกสารเผยแพร่ในการประชุมวิชาการ “ประชากร และสังคม” ครั้งที่ 8 วันที่ 2 กรกฎาคม 2555 กรุงเทพมหานคร, 2555.

สักรินทร์ นิยมศิลป์. สถานการณ์และท่าทีของรัฐแรกรับต่อปัญหาผู้ลี้ภัยแบบยืดเยื้อใน ภูมิภาคเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ : ความยืดหยุ่นคือหนทางออก Policy Stances on Protracted Refugee Situations in Countries of First Asylum in Southeast Asia: Towards a Flexible Approach. กรุงเทพมหานคร, 2556.

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. สถิติแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานชั่วคราวในราชอาณาจักร ณ

กรกฎาคม 2558 [Online]. Available URL: [http://wp.doe.](http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/labor/58/se0758.pdf)

[go.th/wp/images/statistic/labor/58/se0758.pdf](http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/labor/58/se0758.pdf). 2558.

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF). **Child protection from violence, exploitation and**

abuse:Birth registration, UNICEF [Online]. Available URL: [https://www.unicef.org/](https://www.unicef.org/protection/57929_58010.html)

[protection/57929_58010.html](https://www.unicef.org/protection/57929_58010.html). 2559 (ตุลาคม, 25).

องค์การอนามัยโลก (WHO). **Smallpox** [Online]. Available URL: [http://www.who.int/](http://www.who.int/csr/disease/smallpox/en)

[csr/disease/smallpox/en](http://www.who.int/csr/disease/smallpox/en).

Amnesty International. **What’s a difference between a Refugee and an Asylum Seeker** [Online].

Available URL: <https://www.amnesty.org.au/refugee-and-an-asylum-seeker-difference/>.

Carroll, J. **Myanmar’s Rohingya deprived of education Aljazeera** [Online]. Available URL:

[http://www.aljazeera.com/indepth/features/2014/08/myanmar-rohingya-deprivededucation-](http://www.aljazeera.com/indepth/features/2014/08/myanmar-rohingya-deprivededucation-201484105134827695.html)
201484105134827695.html. 2557 (สิงหาคม , 4).

Elibritt Karlsen. “ **Refugee resettlement to Australia: what are the facts?” Parliament of Australia**

[Online]. Available URL: [https://www.aph.gov.au/ About_](https://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/rp/rp1617/RefugeeResettlemen)

[Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/ rp/rp1](https://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/rp/rp1617/RefugeeResettlemen)
617/RefugeeResettlemen.

International Organization for Migration [Online]. Available URL: [https:// www.iom.int/members-and-](https://www.iom.int/members-and-observers)
observers.

Merriam Webster Dictionary, **migrated: migrating** [Online]. Available URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/migrate>.

Migration Policy Institute. **Labour Export as Government Policy** [Online]. Available URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/labor-export-government-policy-case-philippines>.

National Geographic. **The Geographic Project: Maps of Human Migration** [Online]. Available URL: <https://genographic.nationalgeographic.com/human-journey/>,2018.

The Border Consortium. **Annual Report, Bangkok** [Online]. Available URL: http://www.theborderconsortium.org/media/104285/TBC-Annual-Report-2017_Final.pdf,2017.

UNHCR. **What's a Refugee** [Online]. Available URL: <https://www.unrefugees.org/refugee-facts/what-is-a-refugee/>.

[Online]. Available URL: <https://www.unhcr.or.th>.

[Online]. Available URL: <http://blogs.icrc.org/th/2016/07/22/1106-international-committee-of-the-red-cross/>.

[Online]. Available URL: <https://www.uscis.gov/>.

[Online]. Available URL: <http://www.unhcr.org/44b5005c2.pdf>.

กฎหมาย

พระราชบัญญัติสัญชาติ พุทธศักราช 2508.

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2522.

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

พระราชกำหนดบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ปีพุทธศักราช 2560.

พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) ปีพุทธศักราช 2561.

อนุสัญญาว่าด้วยเรื่องสภาพของผู้ลี้ภัย พุทธศักราช 2494.

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.